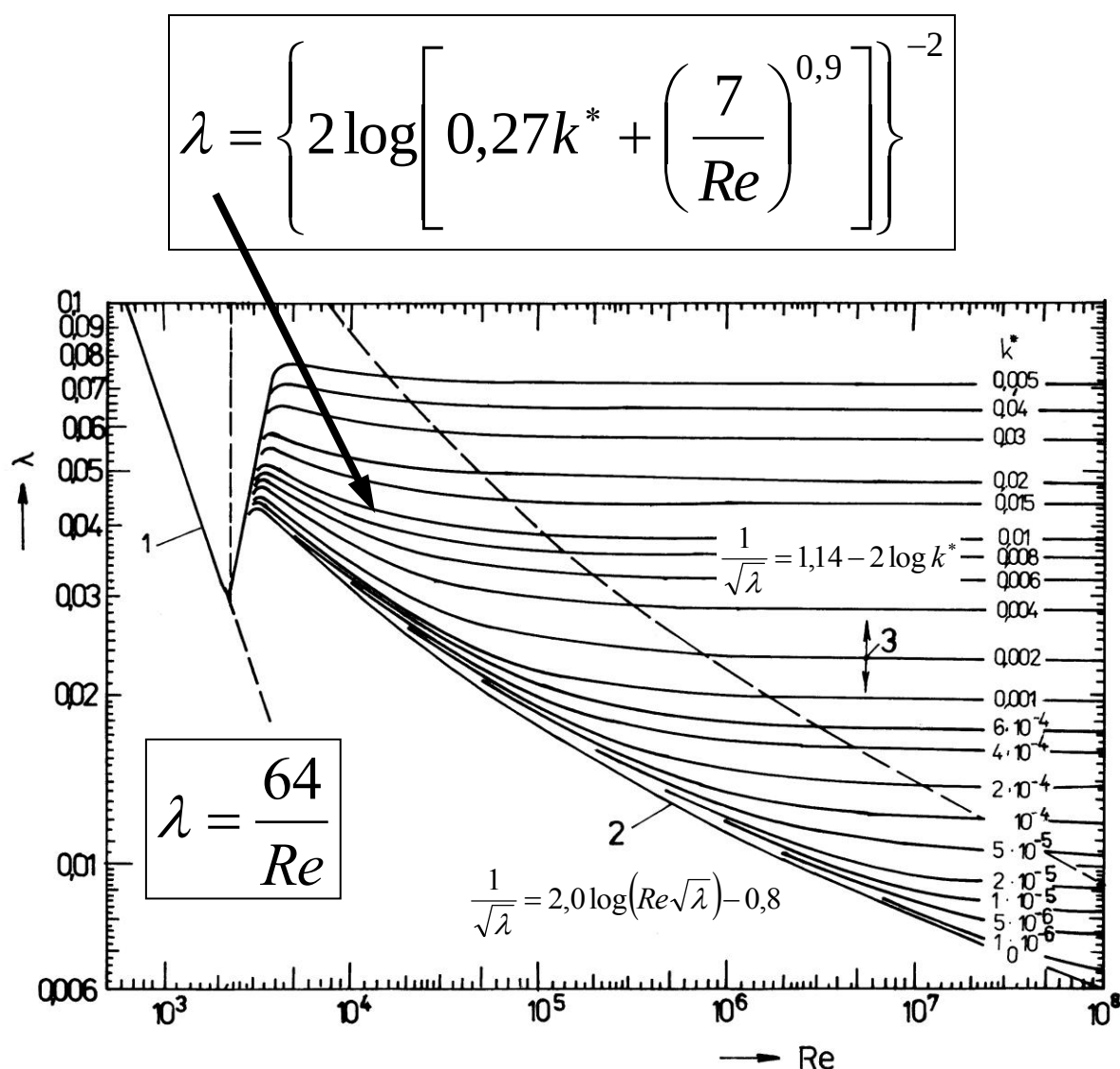

Třecí ztráty při proudění v potrubí

Vodorovným ocelovým mírně zkorodovaným potrubím o vnitřním průměru 150 mm proudí $56 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1}$ kapaliny o teplotě 25°C . Určete tlakovou ztrátu vlivem tření je-li délka potrubí 600 m.

Kapalina:

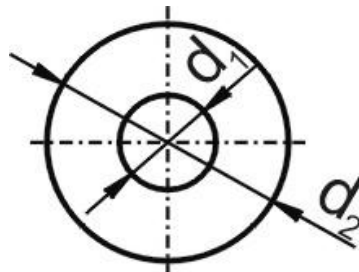
- a) voda
- b) 98 % vodný roztok glycerinu ($\rho = 1255 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$, $\mu = 629 \text{ mPa} \cdot \text{s}$)

Obr. 1.2. Závislost součinitele tření v potrubí λ na Reynoldsově čísle a relativní drsnosti potrubí k^* (čára 1 odpovídá rovnici (1.2 – 3), čára 2 rovnici (1.2 – 7) a čáry v oblasti 3 rovnici (1.1 – 10)).

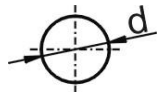
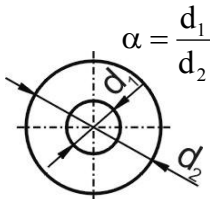
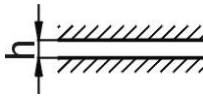
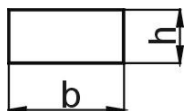
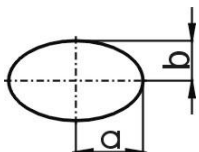
Třecí ztráty při proudění v potrubí nekuhového průřezu

Určete třecí ztrátu bude-li mezitrubkovým prostorem ve výměníku trubka-trubka protékat 98 % vodný roztok glycerinu o střední teplotě 25°C ($\rho = 1255 \text{ kg}\cdot\text{m}^{-3}$, $\mu = 629 \text{ mPa}\cdot\text{s}$) v množství $40 \text{ kg}\cdot\text{min}^{-1}$. Vnější průměr vnitřní trubky je $d_1 = 32 \text{ mm}$, vnitřní průměr vnější trubky je $d_2 = 51 \text{ mm}$ a délka mezitrubkového prostoru je $L = 25 \text{ m}$.

$$\lambda = \frac{A}{Re}$$

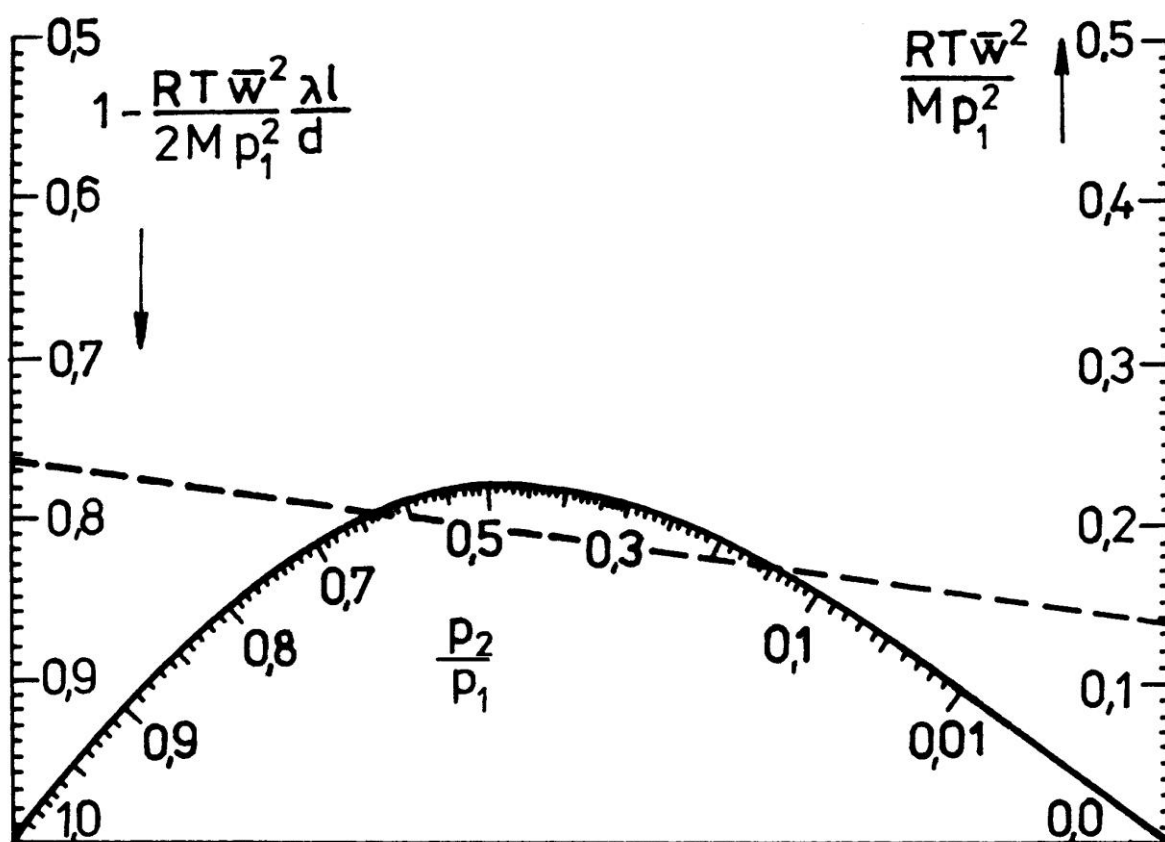
Tabulka 1.2 – 1. Hodnoty konstanty A v rov. (1.2 – 4) pro některé geometrické tvary průřezu.

Tvar průřezu		Charakter. rozměr	Ekvivalentní průměr	Rovnice pro výpočet A	A	Lit.
Kruh			d	–	64	[3]
Mezikruží		$\alpha = 10^{-2}$ $\alpha = 10^{-1}$ $\alpha = 0,5$ 	$d_2 - d_1$	$A = 64 \frac{(1 - \alpha)^2}{1 + \alpha^2 + \frac{1 - \alpha^2}{\ln \alpha}}$	80,11 89,37 95,25	[3]
Rovinná štěrbina			$2h$	–	96	[3]
Obdélník		$h/b = 10^{-2}$ $h/b = 10^{-1}$ $h/b = 1$ 	$\frac{2bh}{b + h}$	$A = \frac{96}{\left(1 + \frac{h}{b}\right)^2} \frac{1}{\left[1 - \frac{192h}{\pi^5 b} \sum_{n=1,3,5,\dots}^{\infty} \frac{1}{n^5} \operatorname{tgh}\left(\frac{n\pi b}{2h}\right)\right]}$	94,71 84,68 56,91	[1.3]
Elipsa		$b/a = 0,1$ $b/a = 0,25$ $b/a = 0,5$ 	$\frac{4ab}{a + b}$	$A = \frac{128 \left[1 + \left(\frac{b}{a}\right)^2\right]}{\left(1 + \frac{b}{a}\right)^2}$	106,84 87,04 71,11	[1.4]
Trojúhelník rovnoramenný		$\beta = 60^\circ$ $a = b$ $\beta = 90^\circ$ 	$\frac{a \sin \beta}{1 + \sin \frac{\beta}{2}}$	$A = \frac{48 \left[1 + \operatorname{tg}^2\left(\frac{\beta}{2}\right)\right] (B + 2)}{(B - 2) \left[\operatorname{tg} \frac{\beta}{2} + \sqrt{1 + \operatorname{tg}^2\left(\frac{\beta}{2}\right)}\right]^2} \quad \text{kde } B = \sqrt{4 + \frac{5}{2} \left(\frac{1}{\operatorname{tg}^2(\beta/2)} - 1\right)}$	53,33 52,71	[1.5]

Ztráta třením při proudění stlačitelné tekutiny

Do chemického závodu je přiváděn METAN (CH_4) dálkovým ocelovým potrubím (Tr 377 x 4 [mm]). Potrubím má být dodáváno $5 \text{ kg} \cdot \text{s}^{-1}$ metanu při požadovaném tlaku na vstupu do závodu 0,2 MPa. Jaký musí být tlak na vstupu do potrubí o délce 4 km? Předpokládejte izotermní proudění při střední teplotě 20°C . Jaká je maximální kapacita potrubí a jí odpovídající tlak?

$$\ln\left(\frac{p_1}{p_2}\right)^2 - \frac{M}{RT \bar{w}^2} (p_1^2 - p_2^2) + \lambda \frac{l}{d} = 0 \quad (1.2 - 50)$$

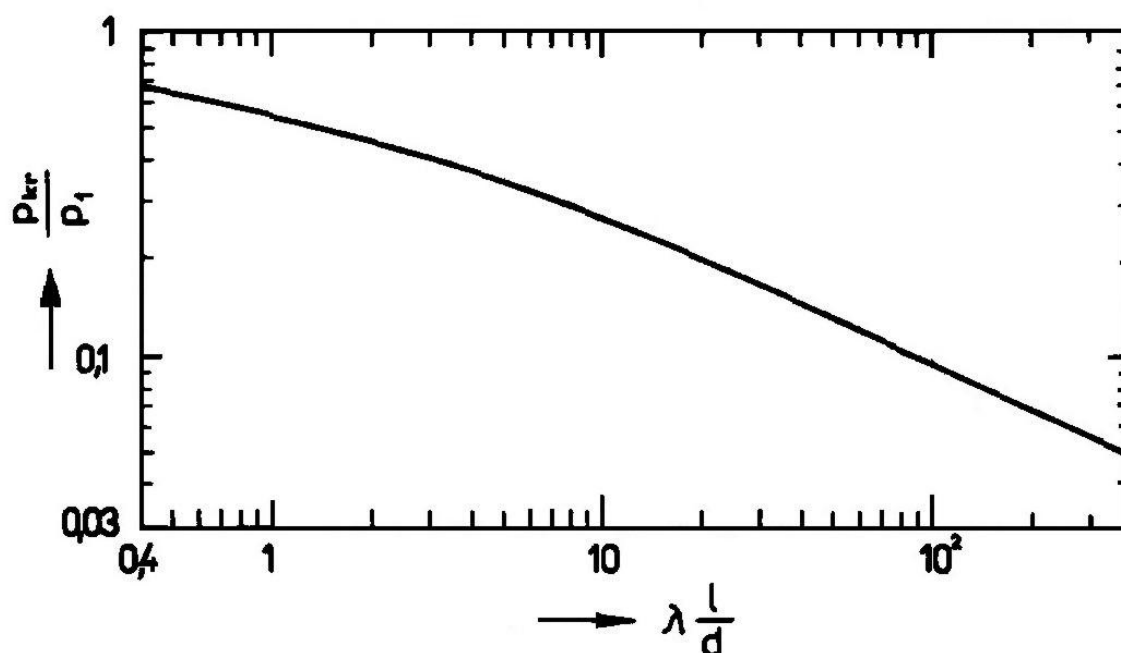

Obr. 1.20. Nomogram pro určení tlakové difference při proudění stlačitelné tekutiny potrubím konstantního průřezu.

Jak vyplývá z obr. 1.20, dostaneme při použití nomogramu dva průsečíky (hodnoty p_2/p_1); fyzikální smysl má však pouze levý průsečík. Z nomogramu je dále patrné, že minimální hodnoty výstupního tlaku p_2 dosáhneme, jestliže spojnice hodnot na svislých osách bude tečnou ke křivce p_2/p_1 . Za tohoto kritického stavu je hustota hmotnostního toku v potrubí maximální a hodnotu této extrémní rychlosti vypočítáme z rovnice (1.2 – 50) při podmínce $d\bar{w}/dp_2 = 0$. Derivováním rovnice (1.2 – 50) a po její úpravě získáme:

$$p_{kr}^2 = \frac{RT}{M} \bar{w}_{kr}^2, \quad (1.2 - 52)$$

$$\ln\left(\frac{p_1}{p_{kr}}\right)^2 + 1 - \left(\frac{p_1}{p_{kr}}\right)^2 + \lambda \frac{l}{d} = 0 \quad (1.2 - 55)$$

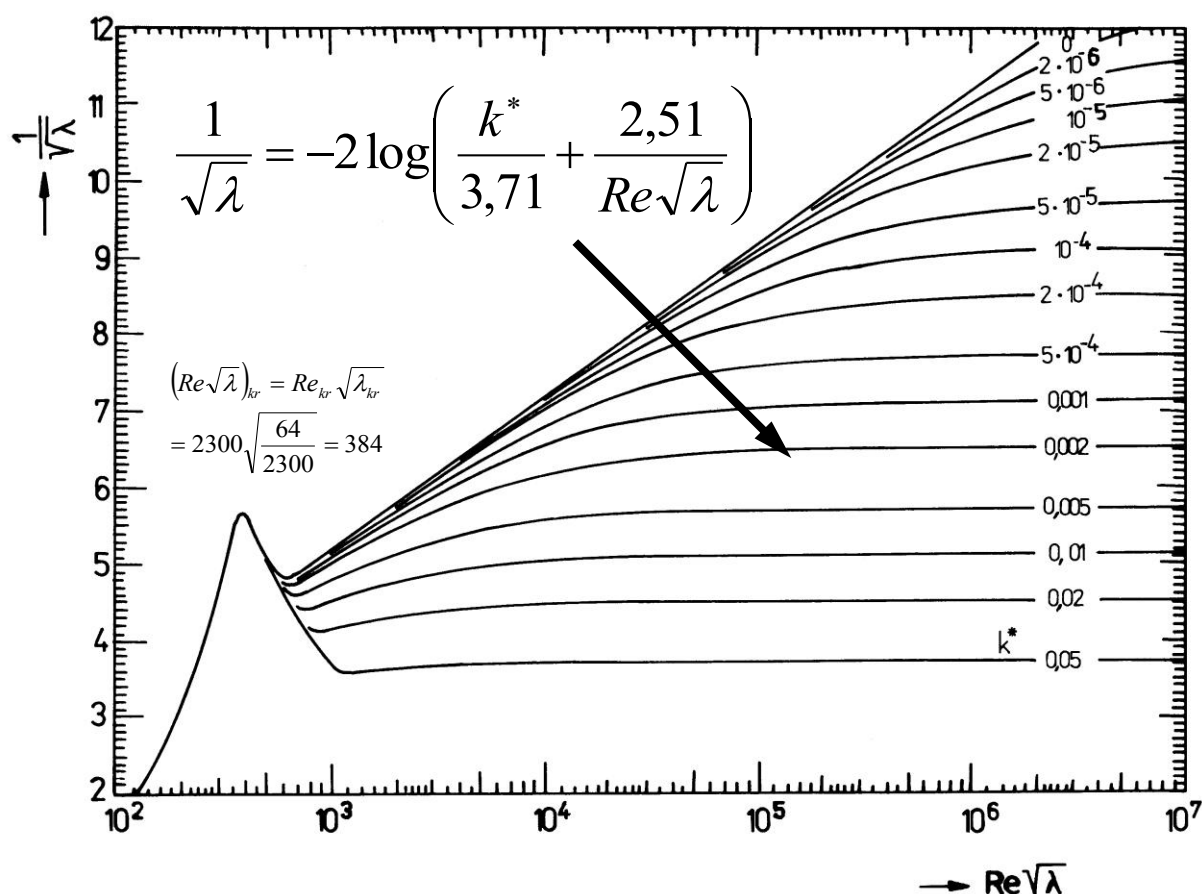

Obr. 1.21. Grafická závislost pro určení poměru kritického a vstupního tlaku, tj. p_{kr}/p_1 , při izotermickém proudění nestlačitelné tekutiny potrubím.

Určení průtokové rychlosti

1) V nádrži s výškou hladiny 11 m nad základnou je 84 % roztok glycerinu o teplotě $T = 20\text{ °C}$ ($\rho = 1220\text{ kg}\cdot\text{m}^{-3}$, $\mu = 99,6\text{ mPa}\cdot\text{s}$), který se vypouští samospádem potrubím do druhé nádrže s výškou hladiny 1 m nad stejnou základnou. Potrubí Tr 28 x 1,5 [mm] je 112 m dlouhé. Určete objemový průtok glycerinu potrubím. Ztráty místními odpory zanedbejte.

$$Re\sqrt{\lambda} = \frac{d}{\mu} \sqrt{\frac{2e_z \rho^2 d}{l}} \quad (1.3 - 7)$$

Obr. 1.22. Grafická závislost $1/\sqrt{\lambda} = f(Re\sqrt{\lambda}, k^*)$.

2) Vodorovným potrubím o vnitřním průměru 300 mm a drsnosti 0,3 mm proudí voda o teplotě 60 °C. Jaký je objemový průtok vody, když na 1000 m délky potrubí byla naměřena ztrátová výška 8m?

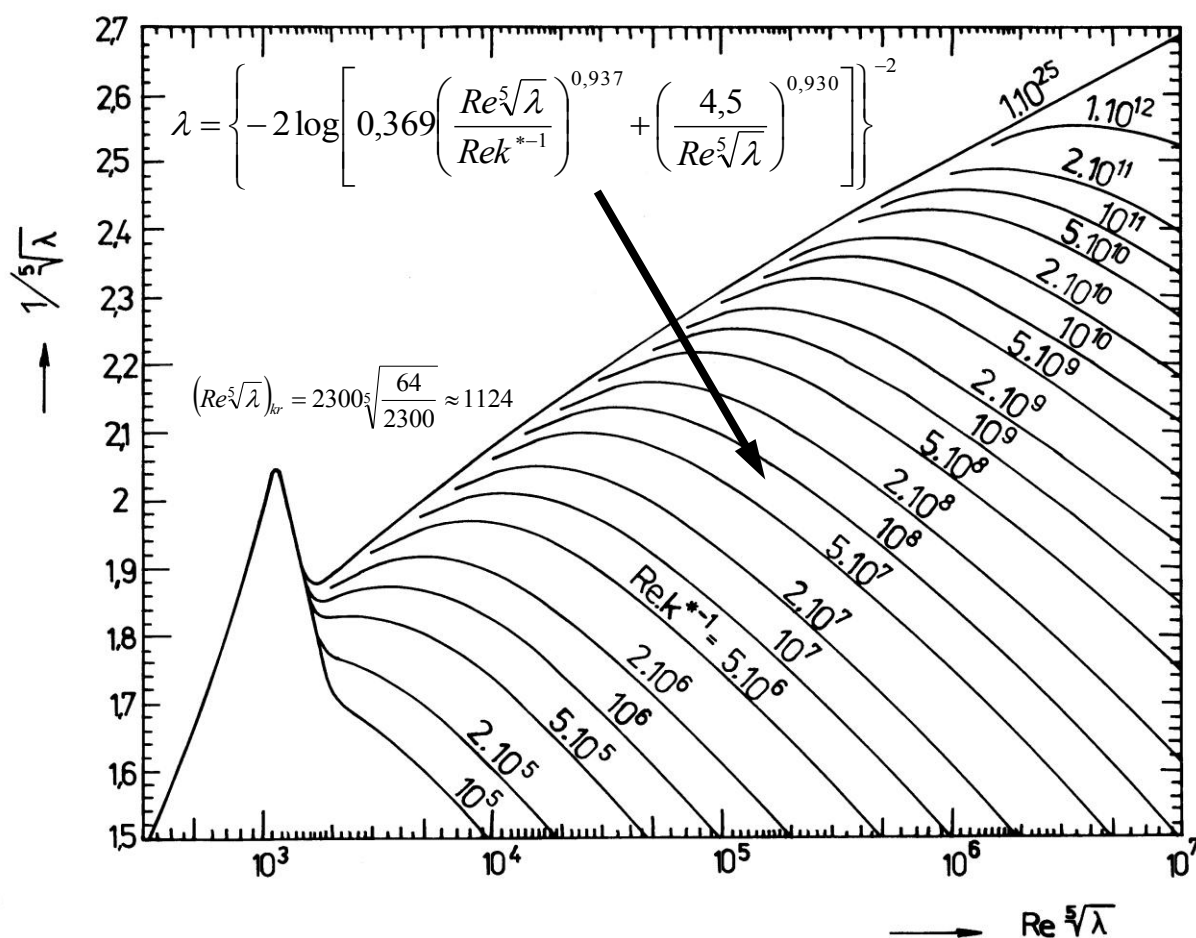
Výpočet průměru potrubí pro zadané průtočné množství s dovolenou ztrátou

Z nádrže má samospádem odtékat $20 \text{ m}^3 \cdot \text{h}^{-1}$ 20 % roztoku ETANOLu ($\rho = 970 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$, $\mu = 2,18 \text{ mPa} \cdot \text{s}$) potrubím o délce 300 m do zásobníku. Obě nádoby jsou otevřené a hladina v horní nádrži je 2,4 m nad hladinou zásobníku. Při jakém minimálním průměru potrubí bude možno zajistit požadovaný průtok? Potrubí je ocelové mírně zkorodované $k_{stř.} = 0,2 \text{ mm}$ a ekvivalentní délky armatur jsou 10 % z délky potrubí.

$$Re\sqrt[5]{\lambda} = \frac{\rho}{\mu} \sqrt[5]{\frac{128\dot{V}^3 e_z}{\pi^3 l}}$$

$$\frac{Re}{k^*} = \frac{4\dot{V} \cdot \rho}{\pi k_{stř} \mu} \quad (1.3 - 16)$$

$$(1.3 - 17)$$

Obr. 1.23. Grafická závislost $1/\sqrt[5]{\lambda} = f(Re\sqrt[5]{\lambda}, Re k^{*-1})$.

Řešení potrubních sítí

1) Ropovod o vnitřním průměru 600 mm spojuje dvě čerpací stanice vzdálené 50 km. Pro zvýšení kapacity bylo toto potrubí v délce 20 km zdvojeno. Ropa ($\rho = 910 \text{ kg}\cdot\text{m}^{-3}$, $\mu = 0,5 \text{ Pa}\cdot\text{s}$) je čerpána z místa A s nadmořskou výškou 350 m do místa B s výškou n. m. 420 m. Kolik ropy protéká potrubím jestliže v místě A je tlak 1,1 MPa a v místě B 0,12 MPa.

2) Do uzlu vodovodní sítě přitéká $\dot{V}$ vody o teplotě $T = 10 \text{ }^{\circ}\text{C}$. Proud se v uzlu dělí na dvě větve, kterými se přivádí do otevřených nádrží. Hladina v první nádrži je o výšku h na hladinou v druhé nádrži. Spojovací potrubí je ocelové o střední drsnosti 0,3 mm a má vnitřní průměr d a délku L . Vypočítejte průtoky v obou větvích. Místní odpory a kinetickou energii zanedbejte.

